

Motion till riksdagen
2005/06:So427

av **Anne Marie Brodén (m)**

Mångfald inom vård och omsorg

Motionen delad mellan flera utskott

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en politik för ökad mångfald av vårdgivare inom vård och omsorg.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om avdragsrätt för stöd till ideella organisationer och forskning.¹

¹ Yrkande 2 hänvisat till SkU.

Fel! Okänt namn på

Motivering

Den privata och den ideella sektorn inom vård och omsorg har potential att utvecklas och att öka sina insatser i hela landet. Privata vårdgivare som bedriver verksamhet både med och utan vinstintressen skulle kunna utgöra en mycket större del av svensk vård och omsorg – till glädje för såväl vårdtagare som anhöriga och anställda.

Vanligen möts i dag enskilda profit- och non-profit-organisationer med intresse och respekt, såväl på kommunal som på riksnivå. Några exempel är Ersta Sjukhus i Sköndal, Spenshult i Halland och S:t Görans Sjukhus i Stockholm. Få ifrågasätter dessa organisationers insatser, men trots detta saknas en politik för sektorns utveckling.

Inom social- och näringspolitik tas oftast för givet att vård och omsorg utförs i huvudsak av offentliga organisationer. Det är en vanlig och väl dokumenterad erfarenhet hos privata organisationer att exempelvis gällande upphandlingsförfarande av vård och omsorg är ofördelaktigt för olika privata verksamheter. Därför behövs en politik som underlättar och stöder tillväxt och utveckling i de privata organisationerna och företagen.

Kommuner och landsting måste utforma konkreta program för hur fler ideella organisationer såväl som privata företag skall kunna öka sin andel av den vård och omsorg som ges. Det krävs en lokal politisk vilja för att kunna erbjuda sina invånare alternativ till den offentliga verksamheten.

I dag arbetar omkring 7 000 anställda inom stiftelser, föreningar och företag med att ge vård och omsorg i öppen och sluten hälso- och sjukvård, särskilda boendeformer för äldre, bostäder med särskild service för människor med funktionshinder eller i missbruksvården. Här finns stora kunskaper och erfarenheter att ta vara på när samhället behöver utveckla nya verksamheter.

Utvecklingen av vård och omsorg förutsätter tydliga beslut och instrument som stimulerar nyföretagande och/eller utvecklingsmöjligheter för befintliga företag inom såväl non-profit som profitsektorn. Därför bör Närings-, Social-, Justitie- och Finansdepartementen, vilka alla idag hanterar frågor av relevans för en ökad mångfald av vårdgivare, utveckla en sammanhängande politik för hela vårdsektorns utveckling.

Sektorns utveckling och tillväxt förutsätter en politik som är beredd att ta i frågor om riskkapital, kapitalbildning och upphandlingsfrågor (LOU).

Utan riskkapital är det nära nog omöjligt att starta nya företag. Det behövs åtgärder för att ur detta perspektiv skapa förutsättningar för nyetableringar. Till möjligheterna att växa hör behovet av kapital.

I dag är de flesta avtal med landsting och kommuner så korta (1, 2 eller 3 år) att ingen organisation vågar eller kan gå in med kapital för utveckling. Att lägga anbud på ny verksamhet kan bara de göra som av tradition har kapital. Att göra längre avtalsperioder är en väg att underlätta för olika aktörer, non-profit, profit, personalkooperativ m.fl., att kunna växa och utvecklas. Möjligheterna till lån och andra finansieringsformer måste förbättras.

Hit hör även upphandlingsfrågorna, där fokus i dag alltför ensidigt ligger på ekonomi, och där man inte värderar kvalitet och resultat (utan bara ser på prislappen). Här måste en annan praxis växa fram där man tar sociala och

Fel! Okänt namn på

värderingsmässiga hänsyn vid upphandling. Utvärdering och mätning av resultat måste betonas mer vid upphandling.

En relevant jämförelse kan vara miljöcertifiering som i dag är en självklarhet vid upphandling. Det är i dag fullt möjligt att upphandla äldreomsorg utan en enda parameter om personaltäthet eller innehållsliga kvalitetskriterier, men det går inte att upphandla sjukvård utan att producenten anger hur soporna ska hanteras!

En annan fråga handlar om sponsring och stöd. De företag, enskilda eller organisationer som vill stödja non-profit-vårdgivare ekonomiskt bör kunna göra avdrag för detta i sina deklARATIONER.

Synliggör sektorn

Den vård och omsorg som ges av stiftelser, föreningar, trossamfund och bolag utan vinstutdelning måste kläs i statistik och fakta. För den saken måste statistikproducerande myndigheter och de vetenskapliga forskningsråden ge anslag till en kunskapsutveckling om skillnader i kvalitet, tillgänglighet och ekonomisk effektivitet mellan olika vårdgivare för att få en säkrare grund för framtida beslut. En sådan forskning finns internationellt och bör finnas också i Sverige.

Det behövs rejäla satsningar på forskning, statistikupbyggnad, policystudier och informationsförsörjning för att ökade satsningar av olika non-profit-verksamheter skall kunna utvecklas på en stabil kunskapsgrund. En stabil kunskapsgrund är en hörnsten i alla välfärdsåtaganden som skall kunna vinna medborgarnas gillande och stöd.

Bidrag till forskning bör vara möjligt att dra av i deklARATIONEN.

Kvalitet, utvärdering och resultatmätning

Ett viktigt inslag i all hälso- och sjukvård är att driva kvalitets- och resultatfrågorna framåt. Som fria aktörer väljer sektorn varje dag att avstå från verksamheter som inte är bra utifrån ett patient- eller individperspektiv. En (upphandlings-) politik som inte sätter kvalitativt god vård och omsorg i centrum säger i praktiken nej till ökad mångfald. En anbudsgivare kan tjäna pengar på låga anbud – men då kan man inte samtidigt leverera bra kvalitet till brukarna. Här krävs mer utvärderingar och resultatmätningar med mjuka värden i centrum.

Sammanfattningsvis bör en politik för ökad mångfald av vårdgivare inom vård och omsorg omfatta följande:

- En näringspolitik som tar hänsyn till frågor om skatter, upphandling, finansiering och lånevillkor.
- Avdragsrätt på gåvor till forskning och ideella non-profit-organisationer.

Fel! Okänt namn på

- Satsning på kunskapsutveckling och forskning.
- Framtagandet av utvärderingskriterier och modeller för resultatmätning inom vård och omsorg.

Stockholm den 28 september 2005

Anne Marie Brodén (m)